

พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

Travel Behaviors and Needs of Senior Visitors for Tourism in Khao Yai National Park

กาญจนาวดี พวงชื่น*

Kanjanawadee Puangchuen

แสงสรรค์ ภูมิสถาน

Sangsak Phumsathan

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

*zyekanna@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 642 ตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม 2559–พฤษภาคม 2560 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ปัจจัย ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 60–69 ปี เดินทางมาจากภาคกลาง มีปัญหาความดันโลหิตสูงแต่ไม่เป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยว สำหรับพฤติกรรมการท่องเที่ยวพบว่าส่วนใหญ่มาพักผ่อนกับครอบครัว เดินทางแบบไปเช้า-เย็นกลับ โดยส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว โดยแรงจูงใจในการเดินทางที่สำคัญคือการได้อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่บริสุทธิ์และการได้ใช้เวลาว่างกับครอบครัว และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมประกอบกิจกรรมนันทนาการในกลุ่มที่ไม่ใช้พละกำลังมาก สำหรับผลการวิเคราะห์ปัจจัยสามารถจำแนกความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการได้ 7 กลุ่ม และพบว่าผู้มาเยือนให้ค่าระดับความสำคัญของความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับบ้านพักมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการพิเศษ จากผลการศึกษาทางอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ควรมีการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวแบบครอบครัว และนำหลักอารยสถาปัตย์มาใช้ในการออกแบบและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในบ้านพักเป็นลำดับแรก

คำสำคัญ : นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ พฤติกรรมการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

Abstract

This study was designed to find out tourism behaviors and the needs of facilities and services for the senior visitor. The result was used as the guideline for the senior tourism management in Khao Yai National Park. A set of 642 questionnaires was used to collect data from Thai tourists aged 60 years and over, who travelling to Khao Yai National Park by convenience sampling, from August 2016–May 2017. Descriptive analysis and factor analysis were used for data analysis. The result presented that most of the senior visitors were female, 60–69 years old, and came from the central of Thailand. Besides, a majority of respondents have hypertension problems, however, it was not a barrier to travel. Most tourists travelled for one day trip with their families by their own car. Travel motivation was the purity of the environment. Popular activities for senior tourists were passive activities such as scenic viewing, leisure, and photographing. The needs for facilities and services were classified into seven groups. The result also showed that senior visitors' needs for facilities and services were in relation to tourist accommodation with the highest significance, followed by travel activities, and special services for seniors. From the result, Khao Yai National Park should promote and develop family tourism activities, especially passive activities. Furthermore, for senior tourism development, the priority is to improve facilities and services related to tourist accommodation by using the concept of universal design, especially basic facilities, and safety.

Keywords : senior visitor, travel behaviors, Khao Yai National Park

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจกันเป็นอย่างมากทั้งในระดับชาติและระดับโลก โดยในปี พ.ศ. 2558 ประชากรโลกที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 901 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.3 ของจำนวนประชากรโลก โดยคาดการณ์ว่าในอีก 15 ปีข้างหน้า (ปี พ.ศ. 2573) สัดส่วนผู้สูงอายุของโลกจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.5 ของประชากรโลก และในปี พ.ศ. 2593 หรืออีก 35 ปีข้างหน้า โลกจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ คือมีจำนวนผู้สูงอายุมากถึง 2,092 ล้านคนหรือร้อยละ 21.5 ของประชากรโลกทั้งหมด (United Nations, 2015) ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้มีแนวโน้มจะใช้ชีวิตหลังเกษียณในประกอบกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ โดยเฉพาะกิจกรรมนันทนาการและการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Eagles, 2004) ทั้งนี้ มีการประมาณการว่าในปี พ.ศ. 2573 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสูงถึง 611 ล้านคน แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวอย่างรวดเร็วของตลาดการท่องเที่ยวผู้สูงอายุของโลกในอนาคต (United Nations World Tourism Organization, 2015)

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความพร้อมทางด้านการเงินและมีเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวที่มากกว่านักท่องเที่ยวในวัยอื่นๆ โดยส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นคู่ไปในแหล่งท่องเที่ยวที่มีการเดินทางสะดวก เข้าถึงง่าย มีความปลอดภัย และมีการบริการดูแลเป็นพิเศษสนใจประกอบกิจกรรมนันทนาการประเภทชมธรรมชาติ และการได้อยู่ท่ามกลางอากาศที่บริสุทธิ์ โดยมีความต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีความยืดหยุ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลาย ต้องการให้พื้นที่สาธารณะและบ้านพักมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่ออกแบบมาสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะต้องการเส้นทางการเดินและพื้นที่กลางแจ้งสำหรับการพักผ่อน ต้องการความช่วยเหลือด้านการแพทย์ การรักษาพยาบาลและอาหารสุขภาพ (Albu et al., 2015) โดยมีแรงจูงใจที่หลากหลาย เช่น เพื่อการศึกษา และเรียนรู้ พักผ่อนร่างกายและจิตใจ ออกกำลังกายและประกอบกิจกรรม และเพื่อเยี่ยมญาติและเพื่อน (Horneman et al., 2002) นอกจากนี้ยังพบว่ามึนักวิจัยหลายท่านแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไว้อย่างหลากหลาย เช่น Backman et al. (1999) แบ่งนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุตามแรงจูงใจและพฤติกรรม การท่องเที่ยวออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ชอบการศึกษา/ชมธรรมชาติ (Education/Nature) กลุ่มที่ชอบผจญภัย เดินป่า และนอนเต็นท์ (Camping/Tenting) กลุ่มที่เดินทางเพื่อสังสรรค์ (Socialization) กลุ่มที่เดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ (Relaxation) และกลุ่มที่เดินทางเพื่อศึกษาและเรียนรู้สิ่งต่างๆ (Information) นอกจากนี้ Shoemaker (1989) แบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวตามลักษณะการเดินทางออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เดินทางเพื่อไปเยี่ยมญาติและคนรู้จัก (Family Travelers) กลุ่มที่ชอบวางแผนการเดินทางล่วงหน้าและชอบทำกิจกรรมที่หลากหลายในขณะที่เดินทาง (Active Resters) กลุ่มที่นิยมซื้อรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายเบ็ดเสร็จ (Older Set)

สำหรับประเทศไทยจากการจัดอันดับของ International Living พบว่าประเทศไทยติดอันดับ 7 จาก 43 ประเทศที่ผู้สูงอายุนิยมไปใช้ชีวิตมากที่สุด เนื่องจากมีกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลาย ค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลไม่สูงมากนัก ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมรองรับ การท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้น โดยรัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุภายใต้ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558–2560 และแผนพัฒนาการท่องเที่ยว แห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560–2564 ที่มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) การนำหลักอารยสถาปัตย์มาใช้พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำคนพิการ ทางลาด รววจับ ป้ายบอกทาง เป็นต้น 2) การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยว ให้สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก 3) การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีความรู้และความเข้าใจใน การให้บริการนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ 4) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ เช่น การส่งเสริมให้ภาคเอกชนตื่นตัวในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมสำหรับ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ การจัดทำคู่มือการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวคนพิการและผู้สูงอายุ (Office of Permanent Secretary, 2017) จากสถานการณ์ดังกล่าวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง ที่มีศักยภาพและได้รับความสนใจจากตลาดการท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติที่มีชื่อเสียง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกใกล้เมืองหลวง (National Parks Division, 2017) และจากสถิติ

นักท่องเที่ยวพบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 มีจำนวนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ 9,347 คน และปี พ.ศ. 2560 มีจำนวน 51,081 คน (Khao Yai National Park, 2017) ซึ่งจากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในช่วง 4 ปีที่ผ่านมาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีจำนวนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่า ดังนั้นอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จึงเล็งเห็นความจำเป็นของการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวมีความจำเป็นต้องทราบถึงพฤติกรรม การท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นลำดับแรก เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะเฉพาะของนักท่องเที่ยวและนำมาวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้อย่างถูกต้องบนพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในเรื่องของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม และในขณะเดียวกันก็ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์

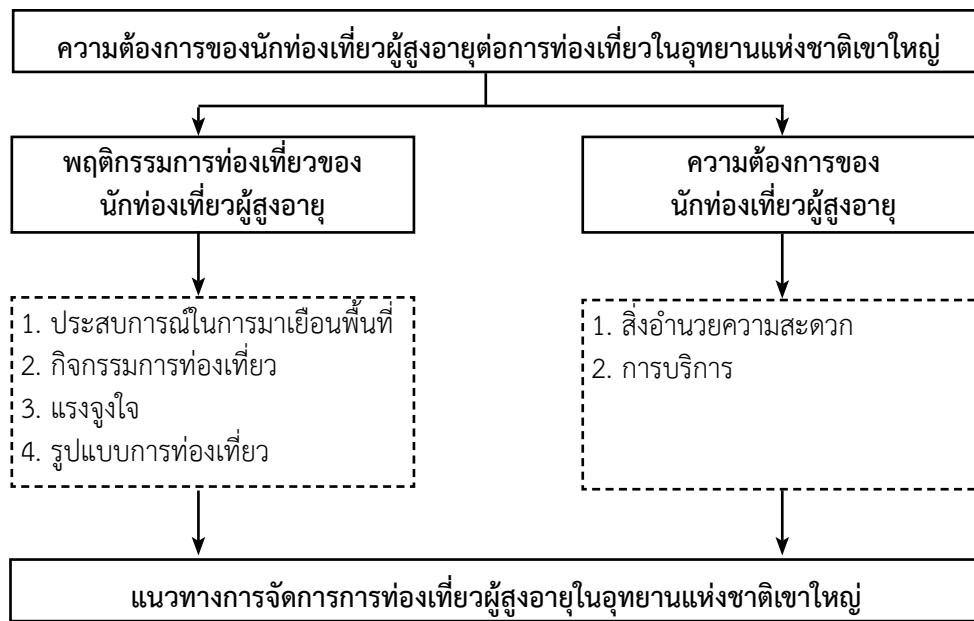
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
2. สามารถนำผลการศึกษามาเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประกอบด้วยการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ในการมาเยือนพื้นที่กิจกรรมการท่องเที่ยว แรงจูงใจ และรูปแบบการท่องเที่ยว ส่วนที่ 2 การศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ เพื่อนำผลการศึกษามาเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพื่อส่งเสริมคุณภาพประสบการณ์การท่องเที่ยวให้กับผู้สูงอายุ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือ

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด ทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว คือ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ภูมิลำเนา การศึกษา รายได้ และปัญหาสุขภาพ

2) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวสูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในการมาเยือน วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทางและการท่องเที่ยว ประเภทกลุ่มและจำนวนบุคคล แรงจูงใจในการท่องเที่ยว กิจกรรมที่ได้เข้าร่วมและแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน ความต้องการกลับมาเยือน ความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวรวมถึงการวางแผนการท่องเที่ยวด้วย

3) ความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุในการเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประกอบไปด้วยคำถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ และความต้องการ สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการในบ้านพัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ลานกางเต็นท์ ร้านอาหาร ลานจอดรถ และการบริการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวน 33 รายการ โดยแบ่งระดับการวัดเป็น 6 ระดับคือ 0 (ไม่ต้องการ) ถึง 5 (ต้องการมากที่สุด) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Pre-Test) กับนักท่องเที่ยวสูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ตัวอย่าง เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ก่อนนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริง โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ในส่วนของความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการได้เท่ากับ 0.887 หมายถึง แบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ (Ott & Longnecker, 2001)

ประชากรและตัวอย่าง

กำหนดประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป) ที่มาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งจากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวที่มาเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่าในปีงบประมาณ 2557–2560 มีนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเฉลี่ยปีละ 20,216 คน (Khao Yai National Park, 2017) และนำมาคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ที่ร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้อย่างน้อย 385 คน

การสุ่มตัวอย่าง

ทำการสุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูลภาคสนามกระจายตามแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว น้ำตกเหวสุวัต น้ำตกเหวนรก ลานกางเต็นท์ผากล้วยไม้ และลานกางเต็นท์ลำตะคอง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้สูงอายุนิยมไปประกอบกิจกรรมทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม 2559–พฤษภาคม 2560 ซึ่งครอบคลุมช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวและช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ทั้งนี้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บตัวอย่างทั้งหมด 642 ตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวที่มีการใช้ประโยชน์เบาบาง จำนวน 283 คน และช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวที่มีการใช้ประโยชน์เข้มข้นจำนวน 358 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าฐานนิยม และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้มาเยือน พฤติกรรม และรูปแบบการท่องเที่ยว
2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อจัดกลุ่มความต้องการ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มหรือองค์ประกอบเดียวกัน (Kanlaya Vanichabuncha, 2010)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปด้านสังคมประชากรของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 642 ตัวอย่าง พบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.72) อายุระหว่าง 60–69 ปี (ร้อยละ 69.94) โดยมีอายุเฉลี่ย 66.64 ปี (S.D.= 6.408) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 71.47) ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 36.39) รองลงมาคือระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 27.06) และระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 9.97) ตามลำดับ ส่วนใหญ่เดินทางมาจากภาคกลาง (ร้อยละ 51.65) มากกว่าคนในพื้นที่ (จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปราจีนบุรี) ในส่วนของปัญหาสุขภาพและโรคประจำตัว พบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพและโรคประจำตัว (ร้อยละ 59.35) โดยเป็นความดันโลหิตสูงมากที่สุด (ร้อยละ 34.89) รองลงมาคือปัญหาเกี่ยวกับข้อและกระดูก (ร้อยละ 20.87) และโรคเบาหวาน (ร้อยละ 9.81) ตามลำดับ อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าปัญหาสุขภาพและโรคประจำตัวไม่เป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยว (ร้อยละ 60.82) มีบางส่วนที่ปัญหาสุขภาพเป็นอุปสรรคในบางครั้ง (ร้อยละ 33.15) และเป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยว (ร้อยละ 6.03) ทั้งนี้เนื่องจาก

ผู้สูงอายุที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อยู่ในช่วงผู้สูงอายุตอนต้นระหว่าง 60–69 ปี (National Statistic Office, 2014) ประกอบกับปัจจุบันความก้าวหน้าทางการแพทย์และค่านิยม การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่แข็งแรงสามารถประกอบกิจกรรมที่ใช้พลังกำลัง ได้บ้างเล็กน้อย จึงส่งผลทำให้ไม่ใช่อุปสรรคในการประกอบกิจกรรมที่เป็นที่นิยมของผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมนันทนาการในกลุ่มที่ไม่ใช้พลังมาก (Passive Activities) ได้แก่ ชมวิวทิวทัศน์ นั่งพักผ่อน ถ่ายภาพ และสักการะนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

2. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุเกินครึ่งเคยเดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในช่วงปีที่ผ่านมา (ร้อยละ 68.85) โดยมักมาเยือนในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ (ร้อยละ 48.92) รองลงมาคือทุกโอกาส ตามสะดวก (ร้อยละ 30.94) และวันหยุดเทศกาลงานประเพณี (ร้อยละ 11.75) ตามลำดับ สำหรับฤดูกาลที่มาเยือนมากที่สุดคือ ฤดูหนาว (ร้อยละ 51.57) จากผลการศึกษาพบว่าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ยังคงเป็นจุดหมายปลายทางหลักในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ (ร้อยละ 81.76) โดยสภาพแวดล้อมที่บริสุทธิ์ (ร้อยละ 29.25) ความเป็นธรรมชาติ (ร้อยละ 18.30) การได้ใช้เวลาว่างกับครอบครัว ญาติ เพื่อนและ ที่ทำงาน (ร้อยละ 10.78) และได้ใกล้ชิด สัมผัส และชมธรรมชาติ (ร้อยละ 10.13) เป็นแรงจูงใจที่ทำให้ผู้สูงอายุเลือกเดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ตามลำดับ

สำหรับรูปแบบการเดินทาง พบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนิยมมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แบบไปเช้า-เย็นกลับ (ร้อยละ 72.12) และเดินทางเป็นกลุ่มหรือหมู่คณะมากกว่าเดินทางคนเดียว (ร้อยละ 98.91) โดยมากกับครอบครัว ญาติ (ร้อยละ 67.13) กลุ่มเพื่อน (ร้อยละ 17.91) และคู่สมรส (ร้อยละ 10.90) ตามลำดับ ส่วนใหญ่เดินทางเป็นกลุ่มขนาดเล็ก โดยจำนวนบุคคลที่ร่วมกลุ่มในการเดินทางอยู่ในช่วง 2–5 คน มากที่สุด (ร้อยละ 50.23) และส่วนใหญ่เลือกใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นยานพาหนะในการเดินทาง (ร้อยละ 88.06) สำหรับกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเลือกประกอบในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ 4 อันดับแรก คือ ชมวิวทิวทัศน์ (ร้อยละ 80.06) นั่งพักผ่อน (ร้อยละ 70.72) ถ่ายภาพ (ร้อยละ 58.88) และสักการะนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ร้อยละ 51.09) ตามลำดับ ซึ่งเป็นกิจกรรมในกลุ่มที่ไม่ใช้พลังมาก โดยจุดท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนิยมไปเยือนมากที่สุด คือ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 61.84) ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ (ร้อยละ 51.09) และน้ำตกเหวสุวัต (ร้อยละ 42.83) ตามลำดับ สำหรับความพึงพอใจโดยรวมในการเดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในครั้งนี้ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับพอใจมาก (ร้อยละ 46.79) และมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการโดยภาพรวมในระดับพอใจ (ร้อยละ 41.39) รวมถึงมีความต้องการกลับมาเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคต (ร้อยละ 88.52)

การวางแผนในการมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ครั้งนี้ พบว่าส่วนใหญ่ลูกหลานหรือญาติ เป็นคนวางแผนการท่องเที่ยว (ร้อยละ 50.16) รองลงมาคือวางแผนด้วยตนเอง (ร้อยละ 26.12) และกลุ่มเพื่อน (ร้อยละ 12.66) ตามลำดับ โดยการวางแผนการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการทราบข้อมูลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, S.D.= 0.83) โดยพบว่าข้อมูลที่ต้องการทราบในการวางแผนการท่องเที่ยว 3 อันดับแรกได้แก่ สภาพภูมิอากาศ ($\bar{x} = 4.06$, S.D.= 1.06) บริการด้าน

ความปลอดภัย ($\bar{x} = 3.97$, S.D.= 1.08) และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.76$, S.D.= 0.97) ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่หาข้อมูลของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จากอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์มากที่สุด (ร้อยละ 42.52)

3. ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ
กลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ 5 อันดับแรกได้แก่ ห้องน้ำผู้สูงอายุในบ้านพัก ($\bar{x} = 3.52$, S.D.= 1.398) ไฟทางเดินในบ้านพัก ($\bar{x} = 3.36$, S.D.= 1.631) ราวจับบริเวณทางเดินในบ้านพัก ($\bar{x} = 3.32$, S.D.= 1.514) สถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{x} = 3.30$, S.D.= 1.473) และทางลาดขึ้นลงที่พัก ($\bar{x} = 3.30$, S.D.= 1.461) และเมื่อนำมาจำแนกความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) สามารถจำแนกกลุ่มรายการความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการออกได้ 7 กลุ่ม โดยเรียงตามลำดับความต้องการได้ดังนี้

1) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับบ้านพัก ($\bar{x} = 3.33$, S.D. = 1.311) เช่น ห้องน้ำผู้สูงอายุในบ้านพัก ไฟทางเดินในบ้านพัก ราวจับบริเวณทางเดินในบ้านพัก

2) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.14$, S.D.= 1.292) เช่น สถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุ ยานพาหนะรับ-ส่งระหว่างแหล่งท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ คู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

3) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับการบริการพิเศษ ($\bar{x} = 2.96$, S.D.= 1.191) เช่น ที่จอดรถพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ อาหารเพื่อสุขภาพ

4) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับลานกางเต็นท์ ($\bar{x} = 2.79$, S.D.= 1.460) เช่น ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุในลานกางเต็นท์

5) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.75$, S.D.= 1.352) เช่น จุด One Stop Service สำหรับผู้สูงอายุ

6) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ($\bar{x} = 2.75$, S.D.= 1.335) เช่น จุดบริการนั่งพักระหว่างเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทางราบสำหรับผู้สูงอายุในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

7) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 2.60$, S.D.= 1.394) เช่น ยืมรถเข็น ยืมไม้เท้า (ตารางที่ 1) โดยการจำแนกในครั้งนี้สามารถอธิบายค่าความแปรปรวนร่วมของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทั้ง 7 กลุ่มได้ร้อยละ 75.79 ซึ่งแต่ละกลุ่มสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการมีความสัมพันธ์กันดีค่อนข้างดี

ตารางที่ 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแต่ละกลุ่ม

สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)							$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ ต้องการ
	1	2	3	4	5	6	7			
กลุ่มบ้านพัก (Eigenvalues = 2.59)								3.33	1.311	ปานกลาง
- ราวจับบริเวณทางเดินในบ้านพัก	.853							3.32	1.514	ปานกลาง
- ทางลาดขึ้นลงที่พัก	.836							3.30	1.461	ปานกลาง
- ปุ่มเรียกเจ้าหน้าที่ฉุกเฉินในบ้านพัก	.829							3.16	1.599	ปานกลาง
- ไฟทางเดินในบ้านพัก	.796							3.36	1.631	มาก
- ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุในบ้านพัก	.716							3.52	1.398	มาก
กลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว (Eigenvalues = 2.82)								3.14	1.292	ปานกลาง
- คู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่ เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ		.863						3.17	1.436	ปานกลาง
- คู่มือแนะนำกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ		.842						3.17	1.457	ปานกลาง
- โปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับ ผู้สูงอายุ		.827						3.12	1.474	ปานกลาง
- เจ้าหน้าที่นำทางมีความรู้เรื่องการดูแล ผู้สูงอายุ		.811						3.09	1.507	ปานกลาง
- ยานพาหนะรับ-ส่งระหว่างแหล่ง ท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ		.796						3.22	1.534	ปานกลาง
- สถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุ		.762						3.30	1.473	ปานกลาง
- จัดรถเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว		.625						2.89	1.637	ปานกลาง
กลุ่มการบริการพิเศษ (Eigenvalues = 1.44)								2.96	1.191	ปานกลาง
- ที่จอดรถพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ			.791					3.10	1.414	ปานกลาง
- ป้ายสัญลักษณ์ที่จอดรถสำหรับผู้ สูงอายุ			.756					2.94	1.461	ปานกลาง
- โต๊ะ-เก้าอี้เฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ			.582					2.83	1.525	ปานกลาง
- อาหารเพื่อสุขภาพ			.504					2.97	1.450	ปานกลาง
กลุ่มลานกลางแจ้ง (Eigenvalues = 1.07)								2.79	1.460	ปานกลาง
- ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุใน ลานกลางแจ้ง				.844				2.93	1.548	ปานกลาง
- พื้นที่กลางแจ้งสำหรับผู้สูงอายุ				.799				2.65	1.607	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแต่ละกลุ่ม (ต่อ)

สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)							—	S.D.	ระดับความ ต้องการ
	1	2	3	4	5	6	7			
กลุ่มศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Eigenvalues = 1.40)								2.75	1.352	ปานกลาง
- ใช้สื่อมัลติมีเดียในการจัดนิทรรศการ					.793			2.66	1.511	ปานกลาง
- นักสื่อความหมายนำชมนิทรรศการ					.782			2.75	1.486	ปานกลาง
- มีจุด One Stop Service สำหรับ ผู้สูงอายุ					.672			2.84	1.517	ปานกลาง
กลุ่มเส้นทางศึกษาธรรมชาติ (Eigenvalues = 1.45)								2.75	1.335	ปานกลาง
- จุดบริการนั่งพักระหว่างเส้นทาง ศึกษาธรรมชาติ						.812		2.92	1.513	ปานกลาง
- ทางราบสำหรับผู้สูงอายุในเส้นทาง ศึกษาธรรมชาติ						.808		2.89	1.537	ปานกลาง
- รววจับบริเวณทางเดินในเส้นทาง ศึกษาธรรมชาติ						.796		2.81	1.588	ปานกลาง
- พื้นผิวไม่ลื่นในเส้นทางศึกษา ธรรมชาติ						.787		2.86	1.633	ปานกลาง
- ปุ่มเรียกเจ้าหน้าที่ฉุกเฉินในเส้นทาง ศึกษาธรรมชาติ						.786		2.64	1.551	ปานกลาง
- ทางสำหรับรถเข็นโดยเฉพาะ ในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ						.747		2.60	1.588	ปานกลาง
- เส้นทางศึกษาธรรมชาติ โดยมีคนนำทาง						.742		2.78	1.550	ปานกลาง
- สื่อความหมายธรรมชาติโดยใช้สื่อ สื่อโสตในเส้นทางฯ						.726		2.52	1.544	ปานกลาง
กลุ่มอุปกรณ์อำนวยความสะดวก (Eigenvalues = 1.17)								2.60	1.394	ปานกลาง
- เข่าจักรยาน						.712		2.27	1.637	น้อย
- เข่าเดินเท้า/อุปกรณ์						.661		2.34	1.601	น้อย
- ยืมไม้เท้า						.636		2.89	1.637	ปานกลาง
- ยืมรถเข็น						.613		2.92	1.645	ปานกลาง

หมายเหตุ : ระดับความต้องการ ค่าคะแนนเฉลี่ย : 4.17–5.00 = ต้องการมากที่สุด 3.34–4.16 = ต้องการมาก 2.51–3.33 = ต้องการปานกลาง 1.67–2.50 = ต้องการน้อย 0.84–1.66 = ต้องการน้อยที่สุด 0.00–0.83 = ไม่ต้องการ

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุที่เข้ามาเยือนในอุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่พบว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวสูงอายุมีวัตถุประสงค์และแรงจูงใจหลักเพื่อใช้เวลาในการพักผ่อนกับครอบครัว โดยกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวสูงอายุเป็นกิจกรรมนันทนาการในกลุ่มที่ไม่ใช้พลังกำลังมาก (Passive Activities) โดยเป็นกิจกรรมที่เน้นการพักผ่อนและชื่นชมธรรมชาติ ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบการจัดกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุตามการจัดกลุ่มของ Backman et al. (1999) พบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวสูงอายุประเภทกลุ่มที่เดินทางเพื่อสังสรรค์และกลุ่มที่เดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนใหญ่เลือกประกอบเป็นกิจกรรมที่ไม่ใช้พลังกำลังในประกอบกิจกรรมหรืออาจมีบ้างแต่ไม่มาก ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวแบบพักผ่อน ชื่นชมธรรมชาติ การได้อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่บริสุทธิ์ และการได้ใช้เวลาว่างกับครอบครัวและญาติเป็นสำคัญ และพบว่า มีรูปแบบการท่องเที่ยวสอดคล้องกับ Albu et al. (2015) ที่ได้อธิบายว่านักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนใหญ่สนใจกิจกรรมนันทนาการประเภทชื่นชมธรรมชาติและ การได้อยู่ท่ามกลางอากาศที่บริสุทธิ์ นอกจากนี้ยังพบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัว เนื่องจากปัจจุบันสังคมไทยมีรูปแบบเป็นครอบครัวขยาย คือ ผู้สูงอายุจะอาศัยอยู่กับลูกและหลาน (National Statistic Office, 2014) ซึ่งแตกต่างจากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุชาวตะวันตกที่โดยส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาเป็นคู่ เพื่อต้องการพักผ่อนและฟื้นฟูสภาพร่างกายไปพร้อมกัน (Albu et al., 2015)

ในส่วนของการศึกษาความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการของนักท่องเที่ยวสูงอายุพบว่า นักท่องเที่ยวสูงอายุนิยมมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แบบไปเช้า-เย็นกลับ อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาแสดงถึงความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในบ้านพักมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวสูงอายุมีความต้องการท่องเที่ยวแบบพักค้างในอุทยานแห่งชาติ แต่เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในบ้านพักที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่มีความพร้อมหรือไม่ได้ออกแบบตามหลักอารยสถาปัตย์ จึงส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวสูงอายุไม่สามารถพักค้างคืนได้อย่างสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับ Albu et al. (2015) ที่อธิบายว่านักท่องเที่ยวสูงอายุต้องการให้ที่พักมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่ออกแบบมาสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ นอกจากนี้จากผลการศึกษาความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวกับลานกางเต็นท์และเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เช่น พื้นที่กางเต็นท์สำหรับผู้สูงอายุ จุดบริการนั่งพัก และทางสำหรับรถเข็นในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวสูงอายุบางส่วนมีความสนใจศึกษาธรรมชาติ แสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ต้องการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวและนันทนาการที่ใช้พลังกำลัง และกิจกรรมที่แสดงให้เห็นว่าตนเองสามารถประกอบกิจกรรมได้เหมือนกับนักท่องเที่ยวทั่วไปและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะที่มีการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในกลุ่ม Baby Boomer (ประชากรที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2489–2507) ที่พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีบุคลิกและพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่อ่อนกว่าอายุจริง มีทัศนคติว่าตนเองสามารถประกอบกิจกรรมได้เหมือนผู้ใหญ่ตอนปลายและมีความสุขกับการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ โดยมีความสนใจในกิจกรรมที่แสดงให้เห็นว่าสามารถพึ่งพาตนเองได้ ช่วยให้ตนเองเกิดความกระฉับกระเฉงและส่งผลดีต่อสุขภาพ (Thailand Creative & Design Center, 2017)

ดังนั้นอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จึงควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่ออกแบบมาสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในลานกางเต็นท์และเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมและสร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว สามารถประกอบกิจกรรมได้อย่างปลอดภัยและได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ โดยภาพรวมมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนกับครอบครัวแบบมาท่องเที่ยวซ้ำ ส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว มีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับในช่วงฤดูการท่องเที่ยว และมีลูกหลานหรือญาติเป็นคนวางแผนการท่องเที่ยว โดยหาข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ สำหรับกิจกรรมนันทนาการและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เลือกประกอบมากที่สุด 3 อันดับแรกเป็นกิจกรรมนันทนาการในกลุ่มที่ไม่ใช้พลังงานมาก (Passive Activities) ได้แก่ ชมวิวทิวทัศน์ นั่งพักผ่อนและถ่ายภาพ ตามลำดับ โดยจุดท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนิยมไปเยือนมากที่สุด คือ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่และน้ำตกเหวสุวัต ตามลำดับ โดยมีสภาพแวดล้อมที่บริสุทธิ์ ความเป็นธรรมชาติ การได้ใช้เวลาว่างกับครอบครัว ญาติ เพื่อนและที่ทำงาน และได้ใกล้ชิด สัมผัส และชมธรรมชาติเป็นแรงจูงใจที่ทำให้มาเยือนในครั้งนี้

จากผลการศึกษาดังกล่าว อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ควรมีการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถประกอบกิจกรรมแบบครอบครัวที่ไม่เน้นทักษะและใช้พลังงานน้อย เช่น จัดทำโปรแกรมนำเที่ยวแบบเที่ยวครึ่งวัน (Half Day Tour) และเที่ยวเต็มวัน (One Day Tour) ที่เน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทชื่นชมธรรมชาติไปในแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุนอกจากนี้ในเบื้องต้นควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจุดท่องเที่ยวหลักที่ผู้สูงอายุนิยมไปเยือนเป็นลำดับแรก ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่และน้ำตกเหวสุวัต ตามลำดับ สำหรับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวควรจัดทำเว็บไซต์และแอปพลิเคชันแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเพื่อให้ลูกหลานหรือญาตินำมาใช้ในการวางแผนการท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง รวมไปถึงการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้ง่ายด้วยตนเอง

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ พบว่าผู้มาเยือนให้ค่าระดับความสำคัญของความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับบ้านพักมากที่สุด ($\bar{x} = 3.33$, S.D.= 1.311) รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.14$, S.D.= 1.292) และสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับการบริการพิเศษ ($\bar{x} = 2.96$, S.D.= 1.191) ตามลำดับ จึงทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความสนใจที่จะพักค้างคืนในอุทยานแห่งชาติ และมีความต้องการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายไม่เฉพาะกิจกรรมที่ใช้พลังงานน้อย ดังนั้น ในการพัฒนาหรือปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการควรให้ความสำคัญและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในบ้านพักเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริการพิเศษ ตามลำดับ โดยในการออกแบบและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในบ้านพัก แหล่งท่องเที่ยว อุปกรณ์ในการประกอบกิจกรรม

และป้ายสื่อความหมาย ควรนำหลักอารยสถาปัตย์มาใช้ในการออกแบบและพัฒนา เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสามารถประกอบกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย โดยเน้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยเป็นสำคัญ ได้แก่ ห้องน้ำ ไฟฟ้าส่องสว่าง ราวจับบริเวณทางเดิน ทางลาดขึ้นลง ปุ่มกดฉุกเฉิน และอุปกรณ์ปฐมพยาบาล เป็นต้น

3. ในอนาคตควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยกับชาวต่างชาติ เนื่องจากมีลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสำหรับการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

References

- Albu, A., Chasovschi, C., Muristaja, H., Tooman, H. & Patier, S. (2015). **Handbook of Senior Tourism**. United Kingdom: Grwp Llandrillo Menai.
- Backman, K. F., Backman, S. J. & Silverberg, K. E. (1999). An Investigation into the Psychographics of Senior Nature-Based Travellers. *Tourism Recreation Research*, 24(1), 13–22.
- Eagles, P. F. J. (2004). **Trends Affecting Tourism in Protected Areas**. Working Papers of the Finish Forest Research Institute 2. Retrieved from <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2004/mwp002.htm>
- Horneman, L., Carter, R. W., Wei, S., & Ruy, H. (2002). Profiling the Senior Traveler: An Australian Perspective. *Journal of Travel Research*, 41, 23–37.
- Kanlaya Vanichbuncha. (2010). **Using SPSS for Window in Data Analysis**. 16th ed. Bangkok: Chulapress.
- Khao Yai National Park. (2017). **Statistics on Tourists, Elderly and Disabled People Entering Khao Yai National Park in 2014–2017**. Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, Bangkok. (Unpublished)
- National Statistics Office. (2014). **The 2014 Survey of the Older Persons in Thailand**. Social Statistic Bureau National Statistics Office, Ministry of Information Technology and Communication. Bangkok: Text and Journal Publication Co., Ltd.
- Office of Permanent Secretary. (2017). **The Second National Tourism Development Plan (2017–2021)**. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports.
- Ott, R. L. & Longnecker, M. (2001). **An Introduction to Statistical Methods and Data Analysis**. 5th ed. USA: Texas A&M University.
- Shoemaker, S. (1989). Segmentation of the Senior Pleasure Travel Market. *Journal of Travel Research*, 27(3), 14–21.

Thailand Creative & Design Center. (2017). **Into the Future**. Bangkok.

United Nations World Tourism Organization. (2015). **UNWTO Tourism Highlights 2015 Edition**. Retrieved December 16, 2015, from <http://www.unwto.org/doi/book/10.811/9789284416899>

United Nations. (2015). **World Population Prospects: the 2015 Revision, Key Findings and Advance Tables**. Retrieved July 29, 2015, from https://esa.un.org/unpd/wpp/publications/files/key_findings_wpp_2015.pdf

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. Harper International Edition, Tokyo.